

סיכום שיעור פרשת ראה
פרשת ראה: לראות את הטוב בחיים

תמצית השיעור

פרשת ראה מדגישה את הצורך לראות את הבחירה בין טוב לרע באופן מוחשי וחי. הטוב צריך להיות יפה ומלא חיים, לא רק נכון מבחינה תיאורטית. ראש השנה הוא זמן בניית תוכנית עבודה אלוהית לשנה, שבה כל אדם מקבל תפקיד בהתאם למידת השייכות שלו לכלל. האתגר הוא להבחין בין האמת הרוחנית לבין הפיתויים החיצוניים הנראים לעין. המעשר מסמל עיקרון שהעושר הוא אמצעי לתת עוד, לא מטרה בפני עצמה. גם אחרי המוות יש המשכיות באמצעות הילדים והמורשת שמשאיר האדם מאחוריו.

ראה: הבחירה הנראית לעין

כאשר התורה פותחת בפסוק "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה", היא מדגישה שהבחירה בין טוב לרע צריכה להיות ברורה ונראית לעין. זה לא רק עניין של הבנה מופשטת, אלא של ראייה מוחשית. ההבדל בין הר גריזים להר עיבל מדגים זאת בפועל - האחד פונה צפונה ועליו צמחייה עשירה, השני פונה דרומה ויבש יותר.

המטרה היא שהטוב יופיע בצורה מוחשית ומלאה חיים. כאשר משפחות רבות ילדים מגיעות לבסיסים צבאיים בחגים ומביאות שמחה אמיתית, החיילים רואים "חיים בטוב" - לא רק שומעים עליהם. זה משנה תפיסות ויוצר השפעה אמיתית.

הדוגמה חוזרת בחתונות - יש חתונות מלאות שמחה וחיות, ויש כאלה שנראות כמו טקס שצריך לעשות. האידיאל הוא שהטוב יהיה יפה, חי ומלא חיים, ש"עץ הדעת" יהיה "עץ חיים".

ראש השנה: בניית תוכנית עבודה אלוהית

ראש השנה אינו רק יום דין על העבר, אלא בעיקר יום של בניית תוכנית עבודה לשנה הקרובה. הקדוש ברוך הוא מתכנן את ההנהגה לשנה הבאה - מה היעדים, מה הצעדים, מה המועדים, איפה צריך להגיע ומה נדרש לשם כך.

כל אדם נמדד לאור מה שהיה בשנה שעברה, וכן נקבע איפה לשבץ אותו בתוכנית הכוללת. מי שנתן והשקיע וצבר כישורים יקבל תפקיד משמעותי יותר, ומי שלא עשה הרבה עם עצמו יקבל משהו אחר.

ככל שאדם יותר שייך לסיפור הלאומי הכולל, יותר אכפת לו מהכלל ופועל לא רק בשביל עצמו אלא גם בשביל הסביבה והעם - התפקיד שיקבל יהיה משמעותי יותר. הוא יהיה "שחקן מפתח" בתוכנית האלוהית.

מכאן הסבר מדוע הצבא הוא המקום הטוב ביותר להיות בו בראש השנה. החייל נמצא שם כחלק מהשליחות הלאומית, הוא מחובר לכלל ולא אדם פרטי. לכן ברור שהתפקיד שיקבל יהיה תפקיד של כלל.

הסכנה בראייה: העבודה הזרה

הראייה יכולה גם לבלבל אותנו. התורה מזהירה מפני העבודה הזרה של הכנענים למרות שהם הפסידו במלחמה. אם הם הפסידו, למה בכלל ליפול למוקש של העבודה שלהם?

העבודה הזרה יכולה למשוך בגלל שיש בה משהו שרואים בעיניים, בניגוד לעבודת ה' שהיא עבודה של אלוקים שלא נראה. את ה' אי אפשר לראות ישירות, אבל ההופעה שלו, הפעולה שלו, הדרכים שלו - אלה כן מופיעים בעולם. כשרואים טוב, יופי, צדק, יושר, חסד - רואים את ה'.

העבודה הזרה מציעה משהו מוחשי שרואים בעיניים, וזה עלול לפתות גם אחרי שהיא הוכיחה שהיא לא יעילה. הכוח של מה שרואים בעיניים הוא עצום ויכול לבלבל את השיפוט.

דוגמאות מהחיים: כוח הראייה והקונספציות

ישנן דוגמאות רבות לכוח המבלבל של הראייה. סיפור התפילין מדגים איך הנחה מוקדמת (שמדובר בתפילין של רש"י) מנעה הבחנה בסימנים ברורים (קשירה ספרדית במקום אשכנזית). רק בסוף התברר שמדובר בתפילין של רבנו תם.

דוגמה נוספת היא הפגישה עם קצין שנראה כחב"דניק במדי צה"ל, וההנחה הייתה שמדובר ברב צבאי, אבל התברר שהוא קצין אגם בתפקיד מבצעי. הפער בין מה שנראה למה שבאמת היה מופלא.

משה רבנו שבר את הלוחות כשראה את העגל והמחולות - לא רק כששמע עליהם. הראייה הביאה אותו למעשה נחרץ.

בנים אתם: זהות והמשכיות

"בנים אתם לה' אלוהיכם לא תתגודדו" - יש כאן קשר בין היותנו בנים לבין האיסור על גדידה למתים. בגלל שאנחנו בנים, צריכים לראות טוב ולהיות מכובדים, כי אנחנו מייצגים. הטוב צריך גם להיראות יפה ולהיות מכובד.

הסבר נוסף הוא שבגלל שאנחנו בנים, המוות אינו סוף. יש המשכיות. הגדידה נובעת מתפיסה שהכל נגמר, אבל במציאות הנשמה ממשיכה בעולם הנשמות, ואולי גם דרכנו היא ממשיכה לפעול.

הסיפור על רב סרן אליאב אביטבול שנפל במלחמה מדגים זאת. הילד שלו יוצא לטיול שאבא הבטיח לעשות כל שנה, ומדביק סטיקר לזכרו. "בלי אבא, אבל לא באמת בלעדיו" - יש המשכיות של המורשת והחיים גם אחרי המוות הפיזי.

עשר תעשר: העושר כאמצעי

"עשר תעשר" - חז"ל דורשים "עשר בשביל שתתעשר". אבל הכפל בלשון "עשר תעשר" מלמד על משהו עמוק יותר. המשמעות היא שתעשר, ואז תשוב ותעשר. מנין יהיה לך לעשר שוב? כי יהיה לך עוד. העושר טמון בעצם הנתינה.

העושר אינו המטרה אלא האמצעי. המטרה של להיות עשיר היא כדי שתוכל לתת עוד מעשרות. זה עיקרון חשוב בחיים - אני רוצה לקבל אמצעים כדי שאוכל לעשות איתם טוב.

כאשר בוחרים למי לתת תפקיד או אמצעים, בוחרים במי שייתן הכי הרבה תפוקה. מי שחדור מטרה וכל מה שנותנים לו שווה פי שניים - לו נותנים. ההבנה הזאת יכולה לזכות אותנו להיות עשירים יותר, לא רק בכסף אלא גם במשאבים אחרים, כי המטרה של העושר תהיה להוסיף טוב בעולם.

פרשת ראה מלמדת שהבחירה בין טוב לרע צריכה להיות ברורה ונראית לעין, שראש השנה הוא זמן קביעת תפקידים על פי מידת השייכות לכלל, שיש להיזהר מפיתויים חיצוניים הנראים לעין, שיש המשכיות גם אחרי המוות, ושהעושר הוא אמצעי לתת עוד ולא מטרה בפני עצמה.